

Hankintojen jakaminen osiin

JHNY, Erityisasiantuntija Julkiset hankinnat, Olli Jylhä
24.3.2023

Hankintalain yleiset periaatteet

- Hankintalain 2 § mukaan hankinnat tulee toteuttaa **tarkoituksenmukaisina kokonaisuuksina**
 - Lain mukaan se, mitä hankintaan ja millä keinoin hankinta toteutetaan, on aina hankintayksikön harkintavallassa ja vastuulla.
- Hankintayksiköllä on mahdollisuus jakaa hankintakokonaisuus osiin
 - Jakamisella tarkoitetaan esimerkiksi kilpailutettavan hankintakokonaisuuden hankkimista **useilla kilpailutuksilla** taikka **osatarjouksia** yhden tarjouspyynnön sisällä

Luonteva hankintakokonaisuus

- Hankintayksikön tulee määritellä tapauskohtaisesti onko kyseessä yhtenäinen kokonaisuus vai useita eri kokonaisuuksia
- Kokonaisuutta voidaan määritellä esim. seuraavien kysymysten pohjalta:
 - Toteuttaako hankinnat sama hankintayksikkö?
 - Onko hankinnoilla tietty ajallinen yhteys?
 - Onko hankinnoilla maantieteellinen yhtenäisyys?
 - Muodostavatko eri osat niiden valmistuttua erottamattoman kokonaisuuden hankinnan tarkoituksen toteutumisen kannalta vai ovatko eri osat mahdollista erottaa teknisesti toisistaan?
 - Toteutetaanko hankinnat samasta budjetista vai ovatko hankintakokonaisuudet taloudellisesti ja rahoituksellisesti toisistaan itsenäisiä ja erillisiä?

Hankinnan arvon laskenta

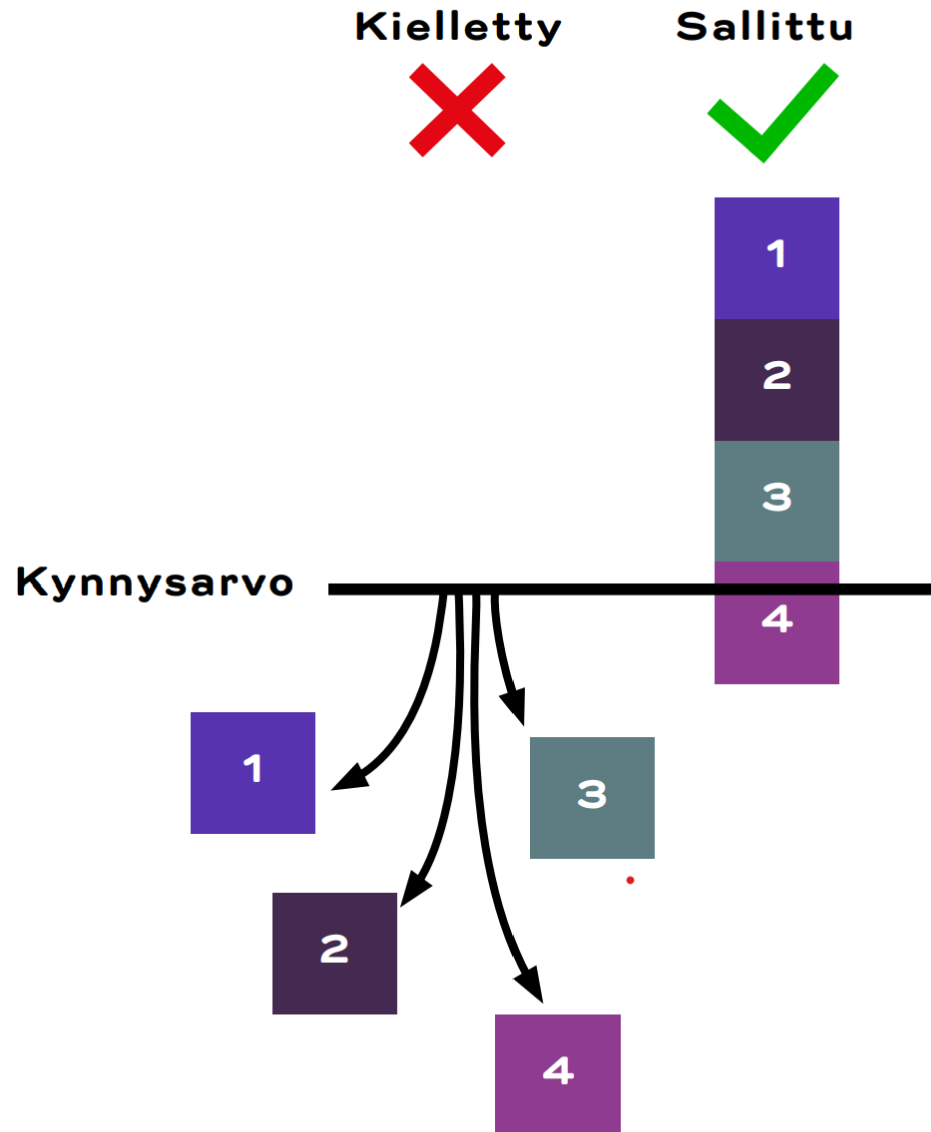
- Hankinnan ennakoitua arvo on hankintayksikön arvio suurimmasta maksettavasta kokonaiskorvauksesta (alv 0%)
- Arvoa laskettaessa on otettava huomioon:
 - Mahdolliset vaihtoehtoiset toteuttamistavat
 - Hankintasopimukseen sisältyvät optio- ja pidennysehdot
 - Ehdokkaille tai tarjoajille maksettavat palkkiot tai maksut
- Ennakoidussa arvossa oleellista on se minkä kynnysarvon mukainen hankinta on kyseessä
- Lopullinen arvo tai vaihteluväli ilmoitetaan EU-hankinnoissa jälki-ilmoituksessa

Perusteluvelvollisuus EU-kynnysarvon mukaisissa hankinnoissa

- Tilanteessa missä hankintaa ei jaeta osiin EU-kynnysarvot ylittävässä kisassa hankintayksikön tulee ilmoittaa kilpailutusdokumenteissa perusteet miksi hankintaa ei ole jaettu osiin
- Kyseisen perustelun puuttumisesta ei voi valittaa MAO:n.

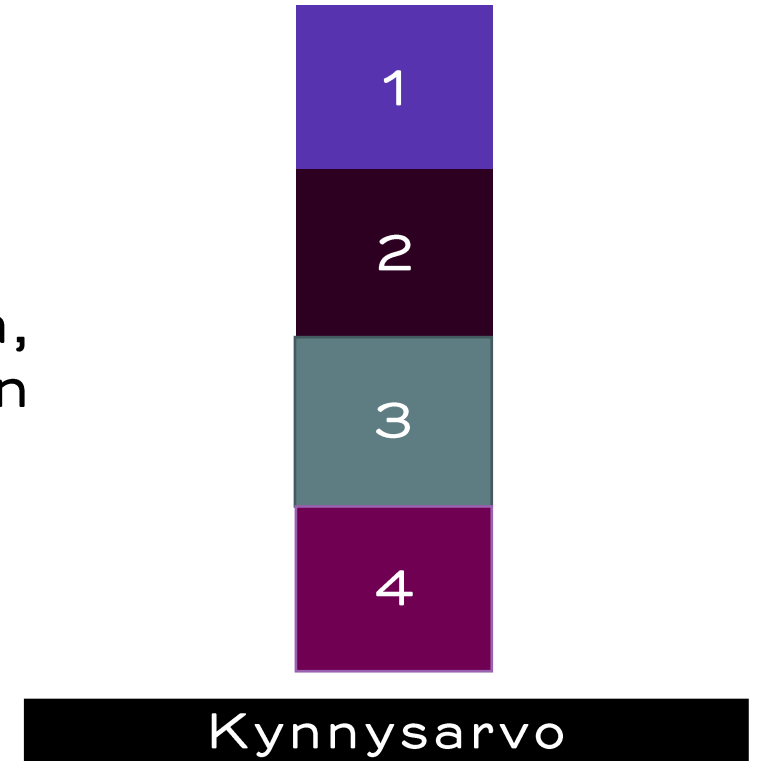
Pilkkominen

- Pilkkominen on hankintalaissa kielletty
- Yksinkertaistettuna pilkkomisessa hankintoja kilpailutetaan väärän kynnysarvon mukaisesti
- Tavaraa tai palvelua ei saa myöskään yhdistää urakkaan, niin että hankinta jäisi alle kynnysarvon

Jakaminen osiin: osa-alueittain 1/2

- Hankinta on mahdollista jakaa Hilma-ilmoituksessa useisiin osa-alueisiin
- Tällöin hankinnan pääasiallinen laji(tavara, palvelu, urakka) määritellään pääasiallisen kokonaisuuden mukaan
- Osa-alueille määritellään osa-aluetta parhaiten kuvaava CPV-koodi yms.
- CPV-koodi voi olla myös muun kun pääasiallisen kohteen mukainen

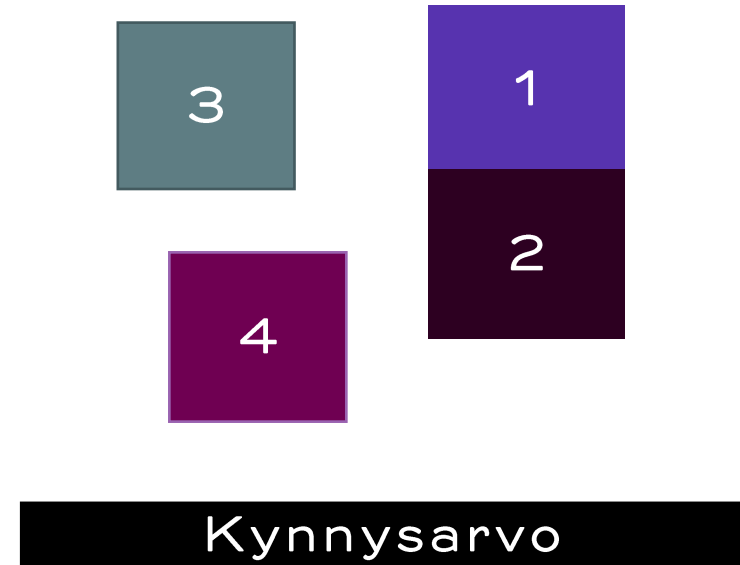

Jakaminen osiin: osa-alueittain 2/2

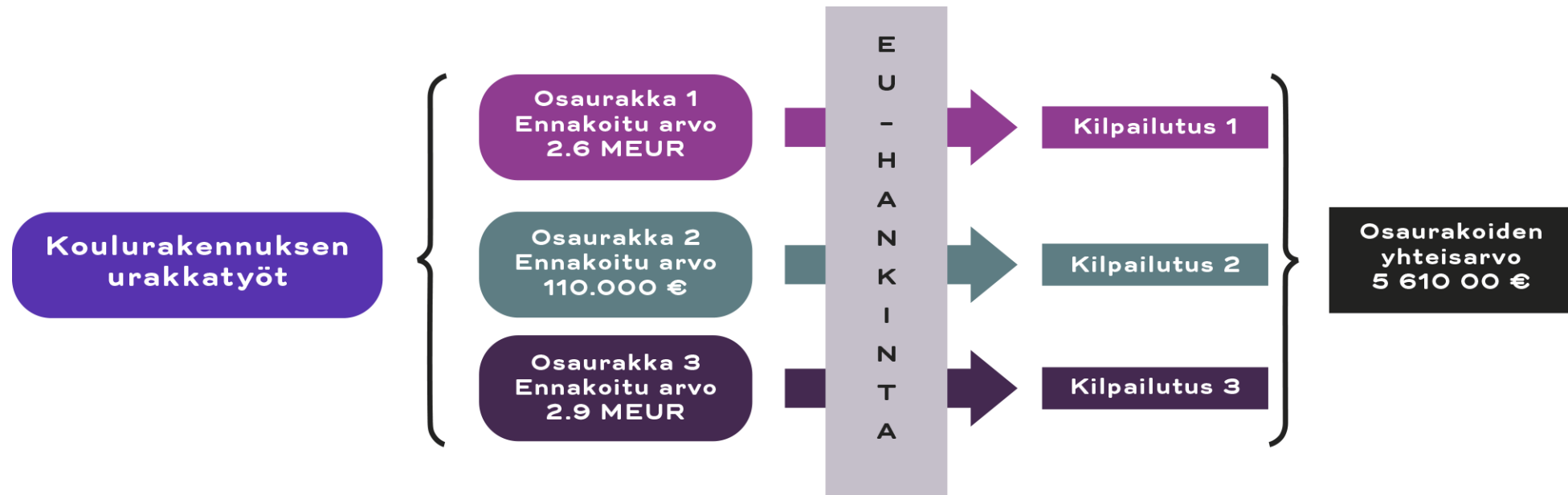
- Hankintayksikön on ilmoitettava hankintailmoituksessa, voiko tarjouksen antaa **yhdestä, useammasta vai kaikista osista**
- Jos tarjouksia voi antaa useammasta tai kaikista osista, hankintayksikkö **voi rajoittaa osien määrää**, joihin saman tarjoajan tarjous voi tulla valituksi. Tällöin ilmoitetaan osien enimmäismäärä, joihin saman tarjoajan tarjous voi tulla valituksi
- Hankintayksikön on ilmoitettava säännöt kuinka ratkaistaan tilanteet missä tarjoaja tulisi valituksi useampaan osaan kun mikä on maksimiksi
- Hankintayksikkö voi yhdistää useampia osia tai kaikki osat samaan hankintasopimukseen. Hankintayksikön **on ilmoitettava hankintailmoituksessa**, mitkä osat tai osien ryhmät se voi yhdistää

Jakaminen osiin, useita kilpailutuksia 1/2

- Hankintayksikkö voi kilpailuttaa yhteistä kokonaisuutta eri kilpailutuksilla kunhan eri kilpailutukset noudattavat kokonaisuuden kynnysarvoa tai korkeampaa kynnysarvo
- Arvo ilmoitetaan kyseisen osan mukaan (esim. EU-jälki-ilmoitus)
- Laji (tavara, palvelu, urakka) yksittäisen kokonaisuuden mukaan

Jakaminen osiin, useita kilpailutuksia 2/2

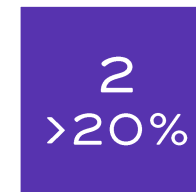

Jakaminen osiin, osien erottelu (27 §)

- Tavara- ja palveluhankintoihin sisältyviin osiin (alle 80 000 euroa) Rakennusurakoihin (alle 1 miljoona) ei sovelleta tätä lakia, jos tällaisten osien yhteenlaskettu arvo on enintään 20 prosenttia hankinnan kokonaisarvosta
- Jos erotetun osan arvo on kynnysarvon mukainen tai yli, tulee hankinta kilpailuttaa kyseisen kynnysarvon mukaisena
- Erotettu osan ”tyyppi” on kyseisen hankintakokonaisuuden mukainen (tavara, palvelu, urakka), ei hankinta kokonaisuuden

Kynnysarvo (tyyppi)

Milloin jakaa osiin

- Hankinnan osiin jakaminen tai jakamattomuus edellyttää monen seikan pohtimista (esim. mitä etua/haittaa usean tai yhden toimijan malli tuo)
- Hankintojen jakaminen osiin voi vaikuttaa tarjoajien tarjoushalukkuuteen, hankinnan toteutukseen ja tarjoushintoihin
- EU-hankinnoissa hankintayksikön tulee aina arvioida hankintakokonaisuuden osiin jakamista (hankintalain 75 §)
- Ennen hankintailmoituksen julkaisua hankintayksikkö voi käydä markkinavuoropuhelua markkinatoimijoiden kanssa ja tiedustella esim. hankinnan jakamisen vaikutuksista ja siitä mitkä ovat sopivia hankintakokonaisuuksia

Erilaisten menettelyjen sisällä jakaminen

- Puitesopimus ja dynaaminen hankintajärjestelmä
 - Minikilpailu
 - Osa-alueiden hyödyntäminen
- Avoin menettely ja rajoitettu menettely
 - Osa-alueiden hyödyntäminen
- Neuvottelumenettelyt
 - Useita kisoja, kokonaisuuden kynnysarvon mukaan
- Kansallisen kynnysarvon mukaisissa hankinnoissa on mahdollista käyttää hankintayksikön itse määrittelemää hankintamenettelyä

Käytännön kokemus: Osatarjousten hyväksyminen

- Hankinnan kohde: Elintarvikkeiden hankinta
- Arvo ilman alv:ta 2 400 000,00 €
- Miten jaettiin:
- Osatarjous 1: Tukku tuotteet -> yksi toimittaja
- 2) Marjapakasteet 3) Tuore kala ja kalapakasteet 4) Valmisruoka ja mehukeitot 5) Leipomopakasteet
- Puitejärjestelyjä, joihin valittiin 3-10 toimittajaa. Tarjoajat täyttivät Excel-lomakkeen, jossa he ilmoittivat ne hankintarenkaan yksiköt, joille he sitoutuivat toimittamaan tarjoamiaan tuotteita.
- Hyödyt: Paikalliset ja PK-yritykset pääsivät osallistumaan kilpailuun.

Käytännön kokemus: Määrällinen jakaminen 1/2

- Hankinnan kohteena oppilaiden A) päivittäiset koulukuljetukset sekä B) tarpeenmukaiset oppilaiden uimahalli-, retki- ja opintomatkakuljetukset
- Tarjoajalla oli mahdollisuus jättää tarjous molempiin hankintakokonaisuuden osiin. Tarjoaja voi kuitenkin tulla hyväksytyksi vain yhteen osaan. Sen lisäksi hankintakokonaisuuden ensimmäisen osan sisällä tarjoaja voi jättää tarjouksen molempiin osiin, mutta voi kuitenkin tulla hyväksytyksi vain toiseen näistä
- Hankinnan ensimmäiseen osaan valittiin kaksi palveluntuottajaa. Hankinta jaettiin määrällisesti osiin: syys- ja kevätlukukauden kuljetukset
- Hankinnan toiseen osaan valittiin kolme palveluntuottajaa. Hankinta jaettiin osiin siten, että tarjouskilpailussa ensimmäiseksi sijoittunut palveluntuottaja saa noin 60 %, toiseksi sijoittunut 25 % ja kolmanneksi sijoittunut 15 % hankintavolyymista

Käytännön kokemus: Määrällinen jakaminen 2/2

- Hyödyt
 - Saatiin luotua palveluntuottajaverkosto, mikä lisäsi toimintavarmuutta
 - Saatiin ylläpidettyä kilpailua
 - Edesautettiin pk-yritysten osallistumismahdollisuuksia
- Haitat
 - Erityisesti päivittäisten koulumatkakuljetusten jakaminen lukuvuosittaisesti osiin siten, ettei yksittäinen palveluntuottaja voi tulla valituksi molempiin osiin, saattoi vähentää kuljetusliikkeiden tarjoushalukkuutta, kun hankintavolyymi jää verrattain pienemmäksi.

Yhteenveto

- Hankintayksiköllä on laaja harkintavalta määritellä hankinnan kohde ja keinot sen toteuttamiseksi
- Hankintayksikön harkintavaltaa rajoittaa hankintalain reunaehdot esim. pilkkomiskiellosta
- Hankintojen osiin jakaminen on lähtökohtaisesti aina sallittua
- Hankinnan ennakoitu arvo määräytyy hankintakokonaisuuden mukaan, vaikka osat kilpailutettaisiin erikseen
- Hankintayksikkö voi tiedustella markkinoilta ennen kilpailutusta miten hankinta olisi järkevää jakaa osiin
- Hankinnan jakaminen mahdollistaa yleensä useampien yritysten tarjoamisen kilpailutukseen kuin mitä jakamaton kokonaisuus

JHNY

Usein kysyttyä

Kysymys: Mikä on oleellinen kokonaisuus?

- Hankimme palvelua X. Ostoja tehdään läpi vuoden. Hankinnat jakaantuvat ajallisesti useammalle vuodelle. Onko kyseessä yksi kokonaisuus vai useita eri kokonaisuuksia?
- Vastaus: Minkälainen sopimus hankinnasta tehdään? Onko useamman vuoden sopimus. Ovatko tarpeet ennakoitavissa? Tuottaako sama tuottaja?
- Yhtenäinen kokonaisuus sopimuksen ajalta. Suositus että jos tarpeet ennakoitavissa, katsotaan 12kk arvoa, arvioitaessa hankinnan arvoa.

Kysymys: rakennusurakan jakaminen osiin

- Kysymys: Voiko rakennusprojektin jakaa erillisiin julkisiin kilpailutuskokonaisuuksiin?
- Vastaus: Voi jakaa. Toki jos kokonaisuus yli kynnysarvon, tulee kilpailuttaa kokonaisuuden kynnysarvon mukaisesti (yhdellä tai useammalla ilmoituksella). Muista 27§ mukaiset poikkeukset.
- Toki hankintayksikön on hyvä pohtia, onko jakaminen osiin järkevää hankinnan kohteen kannalta.

Kysymys: arvon laskenta

- Miten lasketaan jatkuvaluonteisten tavarahankintojen arvo (esim. lisenssit), voiko tehdä sopimuksen vaikka vaan vuodeksi?
- Arvo lasketaan sopimuskauden mukaan. Hankintayksikkö voi tehdä sopimuksen vuodeksi kerrallaan esimerkiksi erilaisiin logistiikkaan, riskeihin, rahoitukseen tai muihin vastaaviin perustuvista syistä
- Hankintoja ei voida kuitenkaan pilkkoa pelkästään siitä syystä, että näin vältetään hankintalain soveltuminen

Kysymys: soveltuvuus ja vähimmäisvaatimusten asettaminen

- Kun yksi hankinta jaetaan useampaan osaan (esim. samassa hankinnassa voi vertailun perusteella tulla joko sama toimittaja tai eri toimittajat), miten käytännössä soveltuvuusvaatimukset (referenssit, liikevaihto) pitää tai kannattaa asettaa?
- Hankintayksikkö voi asettaa yhteisiä soveltuvuus- ja vähimmäisvaatimuksia jotka tulee täyttää kaikkien osa-alueisiin tarjoavien tahojen ja/tai osa-aluekohtaisia vaatimuksia (osa-aluekohtainen ESPD)

Kysymys: useassa kilpailutuksessa kilpailuttaminen

- Palvelun toimittaa ja käyttöönoton tekee toinen toimittaja sekä mahdollisesti jatkuvat tukipalvelut tulevat vielä kolmannelta osapuolelta. Miten tällaista comboa on mahdollista kilpailuttaa järkevimmällä tavalla yhdessä kisassa kerralla? Jos tämä tehtäisiin kahtena kisana, pitääkö näitä kohdella silti jaettuna kisana ja yhtenä hankintakokonaisuutena, pitäisi kummatkin osat kisata EU-kisana?
- Järjestelmän toteutus ja ylläpito muodostavat oletettavasti yhtenäisen kokonaisuuden jos ne kilpailutetaan/toteutetaan ajallisesti lähellä toisiaan. Hankintayksikkö voi kilpailuttaa osat erillisillä kilpailutuksilla kunhan ne kilpailutetaan oikean kynnysarvon mukaisesti (EU)

Kysymys: osioiden vaikutus toisiinsa

- Voidaanko hankinta jakaa osiin niin, että osan 1 tuloksesta riippuu se, ketkä voivat tulla valituksi osaan 2?
- Kyseessä on kokonaisuus, jossa ensimmäisen osan ja toisen osan täytyy olla yhteensopivat eli käytännössä osan 1 ja osan 2 laitteet tulee olla liitettävissä toisiinsa. Ajatuksena on, että ensin tehtäisiin valinta osassa 1, eli valittaisiin eniten pisteitä osasta 1 saava tarjous. Tämän jälkeen osasta 2 hylättäisiin ne tarjoukset, joiden mukainen laite ei ole yhdistettävissä osassa 1 valittuun laitteeseen.
- Vastaus: Ei voida. Tällöin osa-alueen 1 voittajan tarjous vaikuttaisi osa-alueen 2 tarjousten menestymiseen ja kelpoisuuteen. Osa-alueen 2 tarjoajat eivät voi ennakoida ja vaikuttaa muiden tarjoajien tarjousten sisältöön. Ehto, ei ole tasapuolinen.

JHNY

Yleisökysymykset

JULKISTEN
HANKINTOJEN
NEUVONTAYKSIKKÖ

